

Byla C-96/24**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2024 m. vasario 6 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sąd Najwyższy (Lenkija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. sausio 11 d.

Pareiškėjas:

X. Y.

Pagrindinės bylos dalykas

Sąd Najwyższy (Aukščiausiasis Teismas) teisėjo gynėjo prašymas byloje įvertinti, ar kitas Aukščiausiojo Teismo teisėjas, paskirtas į kolegiją, nagrinėjančią bylą dėl leidimo iškelti baudžiamąją bylą Aukščiausiojo Teismo teisėjui, atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Nacionalinėje teisėje nustatytos formos teisėjo nepriklausomumo ir nešališkumo vertinimo atitiktis Sąjungos teisei, visų pirma ESS 19 straipsnio 1 dalies antrai pastraipai, siejamai su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio pirma ir antra pastraipomis; klausimai pateikti pagal SESV 267 straipsnį

Prejudiciniai klausimai

I. Ar Europos Sąjungos sutarties 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio [pirma ir antra pastraipomis], turi būti aiškinama taip, kad:

1) nacionalinis Aukščiausiasis Teismas specialiu procesu, kurį inicijuoja suinteresuotoji šalis pateikdama prašymą įvertinti, ar Aukščiausiojo Teismo

teisėjas, paskirtas į kolegiją, nagrinėjančią bylą dėl leidimo iškelti baudžiamąją bylą Aukščiausiojo Teismo teisėjui, atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus, privalo *ex officio* įvertinti, ar iš visos Aukščiausiojo Teismo teisėjų sudėties atsitiktine tvarka paskirta kolegija (byloje dėl leidimo iškelti baudžiamąją bylą teisėjui) yra „pagal įstatymą įsteigtas“ teismas, kai nacionalinėje teisėje reikalaujama įvertinti tik teisėjo nepriklausomumo ir nešališkumo požymius;

2) jeigu prašymas įvertinti, ar Aukščiausiojo Teismo teisėjas atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus, grindžiamas tuo, kad toks teisėjas buvo paskirtas į šias pareigas pagal ydingą (iš esmės) paskyrimo procedūrą, tai į penkių teisėjų kolegiją, sudarytą atsitiktine tvarka iš visos Aukščiausiojo Teismo teisėjų sudėties, negali būti įtraukti Aukščiausiojo Teismo teisėjai, kurie buvo paskirti pagal tą pačią ydingą paskyrimo procedūrą, nes tokia Aukščiausiojo Teismo sudėtis negali būti laikoma pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu;

3) jeigu byloje dėl įvertinimo, ar į teismo kolegiją įtrauktas Aukščiausiojo Teismo teisėjas atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus (sprendžiant bylą dėl leidimo iškelti baudžiamąją bylą Aukščiausiojo Teismo teisėjui), šalis įrodė, kad dėl šio Aukščiausiojo Teismo teisėjo paskyrimo į šias pareigas per ydingą (iš esmės) procedūrą sudaryta teismo kolegija neatitinka pagal įstatymą įsteigto nepriklausomo ir nešališko teismo reikalavimų, priimant sprendimą dėl prašymo įvertinti, ar Aukščiausiojo Teismo teisėjas atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus, nebereikia nacionalinėje teisėje nustatyta tvarka vertinti to teisėjo elgesio po jo paskyrimo į teisėjo pareigas ir bylos (dėl leidimo iškelti baudžiamąją bylą Aukščiausiojo Teismo teisėjui) pobūdžio, todėl negalima atmesti prašymo įvertinti, ar Aukščiausiojo Teismo teisėjas atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus vien dėl to, kad pareiškėjas nepateikė įrodymų, jog šio teisėjo elgesys po jo paskyrimo kelia abejonių dėl jo nepriklausomumo ir nešališkumo požymių?

– Tuo atveju, jei į I punkto 2 papunktyje pateiktą klausimą būtų atsakyta teigiamai:

II. Ar Europos Sąjungos sutarties 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio [pirma ir antra pastraipomis], turi būti aiškinama taip, kad:

teisėjas – teisėjų kolegijos, nagrinėjančios bylą, kurioje vertinama, ar teisėjas (paskirtas nagrinėti bylą dėl leidimo iškelti baudžiamąją bylą Aukščiausiojo Teismo teisėjui) atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus, narys – pirmiausia gali pateikti prašymą nušalinti nuo bylos nagrinėjimo kitą (-us) iš visos Aukščiausiojo Teismo teisėjų sudėties atsitiktine tvarka išrinktą (-us) teisėją (-us), kuris (-ie) į Aukščiausiojo Teismo teisėjo pareigas buvo paskirtas (-i) pagal ydingą (iš esmės) paskyrimo procedūrą, dėl kurios teismas, į kurio sudėtį jis (jie) įeina, negali būti laikomas pagal įstatymą įsteigtu, nepriklausomu ir nešališku teismu, ir, antra, prašyti, kad tokio prašymo nenagrinėtų teisėjas, kuris taip pat

buvo paskirtas į Aukščiausiojo Teismo teisėjo pareigas pagal tokią ydingą paskyrimo procedūrą?

III. Ar tuo atveju, jeigu II punkte nurodytas prašymas paliekamas nenagrinėtas (nacionalinio teismo nutartimi), teisėjas, kuris pateikė tokį prašymą, gali atsisakyti atlikti veiksmus byloje dėl Aukščiausiojo Teismo teisėjo atitikties nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimams vertinimo, ar vis dėlto turėtų dalyvauti priimant sprendimą, paliekant šaliai teisę nuspręsti, ar jį ginčyti dėl to, kad jis pažeidžia šalies teisę į tai, kad būtų nagrinėtų teismas, atitinkantis Europos Sąjungos sutarties 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio [pirmoje ir antroje pastraipose] nustatytus reikalavimus?

IV. Ar visos teisėjų kolegijos sudarymo neteisėtumui – byloje, kurioje nagrinėjama teisėjo atitiktis nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimams – turi įtakos, atsižvelgiant į Europos Sąjungos sutarties 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio [pirmą ir antrą pastraipas], tai, kad penkių narių kolegijoje tik du teisėjai buvo paskirti pagal ydingą (iš esmės) paskyrimo į Aukščiausiojo Teismo teisėjo pareigas procedūrą, t. y. ar tokiu atveju vis dėlto galima tęsti bylos nagrinėjimą ir priimti sprendimą, jeigu dėl daugumos paskirtų kolegijos narių nekyla paskyrimo į Aukščiausiojo Teismo teisėjo pareigas ydingumo problema?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

Europos Sąjungos sutartis: 4 straipsnio 3 dalis, 6 straipsnio 1 dalis, 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa

Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo: 2 straipsnio 1 ir 2 dalys, 267 straipsnis

Pagrindinių teisių chartija: 47 straipsnio pirmą ir antrą pastraipą

Teisingumo Teismo jurisprudencija

2019 m. lapkričio 19 d. Sprendimas *A. K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylą kolegijos nepriklausomumas)*, C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:982 (toliau – Sprendimas A. K.)

2022 m. kovo 29 d. Sprendimas *Getin Noble Bank*, C-132/20, EU:C:2022:235

2023 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *Krajowa Rada Sądownictwa (Leidimas teisėjui toliau eiti pareigas)*, C-718/21, EU:C:2023:1015

2008 m. liepos 1 d. Sprendimas *Chronopost ir La Poste / UFEX ir kt.*, C-341/06 P ir C-342/06 P, EU:C:2008:375

2019 m. birželio 24 d. Sprendimas *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530

2019 m. liepos 29 d. Sprendimas *Torubarov*, C-556/17, EU:C:2019:626

2003 m. gegužės 22 d. Sprendimas *Connect Austria*, C-462/99, EU:C:2003:297

2005 m. birželio 2 d. Sprendimas *Koppensteiner*, C-15/04, EU:C:2005:345

2021 m. spalio 6 d. Sprendimas *W. Ž. (Aukščiausiojo Teismo Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798

2023 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *Krajowa Rada Sądownictwa (Leidimas teisėjui toliau eiti pareigas)*, C-718/21, EU:C:2023:1015

Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija

2021 m. liepos 22 d. Sprendimas *Reczkowicz prieš Lenkiją*;

2022 m. vasario 3 d. Sprendimas *Advance Pharma sp. z o.o. prieš Lenkiją*,
peticijos Nr. 1469/20

2020 m. gruodžio 1 d. Sprendimas *G. Astradsson prieš Islandiją*, peticijos
Nr. 26374/18

2011 m. birželio 21 d. Sprendimas *Fruni prieš Slovakiją*

2018 m. lapkričio 6 d. Sprendimas *Ramos Nunes de Calvarho e SA prieš Portugaliją*

2021 m. gegužės 7 d. Sprendimas *Xero Flor sp. z o.o. prieš Lenkiją*, peticijos
Nr. 4907/18

2021 m. lapkričio 8 d. Sprendimas *Dolińska-Ficek ir Ozimek prieš Lenkiją*,
peticijos Nr. 49868/19 ir peticijos Nr. 57511/19

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Lenkijos Respublikos Konstitucija):
45 straipsnio 1 dalis

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (2017 m. gruodžio 8 d.
Aukščiausiojo Teismo įstatymas): 10 straipsnio 1 dalis, 29 straipsnio 4, 5, 6, 8, 9,
10, 15, 17, 18, 21 ir 24 dalys, 22a straipsnio 1 dalis, 26 straipsnio 2, 3 ir 4 dalys,
73 straipsnio 1 dalis

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (2001 m.
liepos 27 d. Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų sistemos):
128 straipsnis

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (1997 m. birželio 6 d. Įstatymas – Baudžiamojo proceso kodeksas): 30 straipsnio 1 ir 2 dalys, 41 straipsnio 1 dalis, 42 straipsnio 1 dalis, 534 straipsnio 1 ir 2 dalys

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 2022 m. birželio 9 d. įstatymu, įsigaliojusi 2022 m. liepos 15 d., buvo dar kartą iš dalies pakeistas 2017 m. gruodžio 8 d. *Ustawa o Sądzie Najwyższym* (Aukščiausiojo Teismo įstatymas) (toliau – USN). USN buvo įtvirtinta galimybė suinteresuotajai šaliai ar Aukščiausiojo Teismo nagrinėjamos bylos dalyviui prašyti įvertinti, ar į teisėjų kolegiją įtrauktas konkretus teisėjas atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus, o šio įstatymo 29 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad aplinkybės, susijusios su Aukščiausiojo Teismo teisėjo paskyrimu, negali būti išimtinis pagrindas ginčyti sprendimą, priimtą dalyvaujant šiam teisėjui, arba ginčyti jo nepriklausomumą ir nešališkumą. Pagal USN 29 straipsnio 5 dalį, atsižvelgiant į paskyrimo aplinkybes ir teisėjo elgesį po paskyrimo, suinteresuotosios šalies (t. y. šalies ar Aukščiausiojo Teismo nagrinėjamos bylos dalyvio) prašymu leidžiama įvertinti, ar Aukščiausiojo Teismo teisėjas atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus, jei dėl to atitinkamos bylos aplinkybėmis gali būti pažeisti nepriklausomumo ar nešališkumo standartai, turintys įtakos bylos baigčiai, atsižvelgiant į suinteresuotosios šalies aplinkybes ir bylos pobūdį. Aukščiausiasis Teismas prašymą nagrinėja uždarame posėdyje penkių teisėjų sudėtimi, sudaryta atsitiktine tvarka iš visų Aukščiausiojo Teismo narių, išklauses teisėją, su kuriuo susijęs prašymas, išskyrus atvejus, kai išklausti yra neįmanoma arba tai labai sudėtinga. Tenkindamas prašymą, Aukščiausiasis Teismas nušalina teisėją nuo bylos nagrinėjimo. Teisėjo nušalinimas nuo konkrečios bylos nagrinėjimo negali būti pagrindas nušalinti tą teisėją nuo kitų bylų nagrinėjimo. Nutartis, priimta išnagrinėjus prašymą, gali būti skundžiama Aukščiausiojo Teismo septynių teisėjų kolegijai, sudarytai atsitiktine tvarka iš visų Aukščiausiojo Teismo narių.
- 2 Aukščiausiojo Teismo teisėjo X. Y. gynėjas dėl proceso, susijusio su leidimu iškelti baudžiamąją bylą, pateikė prašymą nustatyti, ar egzistuoja USN 29 straipsnio 5 dalyje nurodytos prielaidos, įvertinti, ar Aukščiausiojo Teismo teisėja A. K. atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus, ir nušalinti ją nuo bylos, susijusios su šiuo teisėju, nagrinėjimo.
- 3 Grindžiant prašymą buvo nurodyta, kad Aukščiausiojo Teismo teisėja A. K. 2018 m. spalio 10 d. Lenkijos Respublikos Prezidento sprendimu buvo paskirta į Aukščiausiojo Teismo teisėjos pareigas remiantis ankstesniu prašymu dėl paskyrimo, įtrauktu į rezoliuciją Nr. 331/2018, kurią 2018 m. rugpjūčio 29 d. priėmė *Krajowa Rada Sądownictwa* (Nacionalinė teismų taryba; toliau – KRS), suformuota pagal *Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw* (2017 m. gruodžio 8 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Nacionalinės teismų tarybos įstatymas ir tam tikri kiti įstatymai; toliau – 2017 m. gruodžio 8 d. pakeitimas), nuostatas. KRS

sudėties formavimo ydingumas yra esminė Lenkijos teismų sistemos problema ir pagrindinis Europos Sąjungos teismų formuluojamos kritikos dėl teismų sudėties, kurią sudaro po 2018 m. paskirti teisėjai, šaltinis. Prašyme taip pat atkreipiamas dėmesys į šios teisėjos pareiškimą žiniasklaidoje, kuriame ji, išskirdama vadinamuosius senuosius ir naujuosius teisėjus, pabrėžė, kad senieji teisėjai „elgiasi nekultūringai, neelegantiškai ir taip menkina teisėjo orumą“.

- 4 Į penkių teisėjų kolegiją vadinamajam nepriklausomumo vertinimui atlikti, be kita ko, buvo atsitiktine tvarka atrinkti teisėjai Z. B. iš *Izba Cywilna* (Civilinių bylų kolegija) ir A. S. iš *Izba Kontroli Nadzwycajnej i Spraw Publicznych* (Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija). Nurodyti teisėjai taip pat buvo paskirti į Aukščiausiojo Teismo teisėjo pareigas KRS, suformuotos pagal 2017 m. gruodžio 8 d. pakeitimo nuostatas, teikimu.
- 5 Teisėjo gynėjo prašymai nustatyti USN 29 straipsnio 5 dalyje nurodytų prielaidų egzistavimą ir įvertinti, ar teisėjai Z. B. ir A. S. atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus, buvo atmesti 2023 m. kovo 16 d. Aukščiausiojo Teismo pirmininko, kuris vadovauja *Izba Odpowiedzialności Zawodowej* (Profesinės atsakomybės kolegija) darbui, sprendimais, motyvuojant tuo, kad vadinamosiose vertinimo bylose (skirtose Aukščiausiojo Teismo teisėjo nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimų atitikčiai įvertinti) netaikoma į kolegijos sudėtį atsitiktine tvarka atrinktų teisėjų nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimų atitikties vertinimo procedūra.
- 6 Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, teisėjas pranešėjas pateikė prašymą nušalinti teisėjus Z. B. ir A. S. nuo bylos dėl vertinimo, ar Aukščiausiojo Teismo teisėja A. K. atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus byloje, kurią nagrinėja Aukščiausiojo Teismo Profesinės atsakomybės kolegija dėl leidimo iškelti Aukščiausiojo Teismo teisėjui X. Y. baudžiamąją bylą, nagrinėjimo. Prašyme nurodyta, kad jo neturėtų nagrinėti kolegija, kurioje dalyvauja bet kuris Aukščiausiojo Teismo teisėjas, paskirtas į šias pareigas pagal ydingą paskyrimo procedūrą, t. y. po 2017 m. gruodžio 8 d. pakeitimo.
- 7 Vis dėlto 2023 m. gruodžio 14 d. Aukščiausiojo Teismo nutartimi prašymas buvo pripažintas nepriimtiniu ir paliktas nenagrinėtas. Šią nutartį priėmė Aukščiausiojo Teismo teisėjas, taip pat paskirtas į pareigas pagal ydingą paskyrimo procedūrą, t. y. po 2017 m. gruodžio 8 d. pakeitimo.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 8 Prejudiciniai klausimai buvo pateikti vieno teisėjo, nepaisant to, kad buvo paskirta kelių teisėjų kolegija (sudaryta iš penkių Aukščiausiojo Teismo teisėjų). Vis dėlto Teisingumo Teismas leidžia, kad klausimą pateiktų vienas iš kelių teisėjų kolegijos narių (2019 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *A. K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas)*, C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:982, 42–44 punktai; 2022 m. kovo 29 d. Sprendimo *Getin Noble Bank*, C-132/20, EU:C:2022:235, 66, 70 ir 71 punktai). Be to, po 2023 m.

gruodžio 21 d. Sprendimo *Krajowa Rada Sądownictwa (Leidimas teisėjui toliau eiti pareigas)*, C-718/21, EU:C:2023:1015, abejotina, ar Teisingumo Teismas laikytų priimtina prašymą priimti prejudicinį sprendimą, pateiktą teismo, sudaryto iš teisėjų, dėl kurių Teisingumo Teismas nusprendė, kad teismas, į kurio sudėtį jie įeina, nėra teismas, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę.

- 9 Nėra jokių norminiu požiūriu pagrįstų priežasčių netaikyti Sąjungos teisės USN 29 straipsnio 5 dalyje (*lege non distinguente nec nostrum est distinguere*) nurodytoms byloms, juo labiau kad jų objektas yra kolegijos sudėties suformavimo teisėtumas pagrindinėje byloje, kurią nagrinėti paskirtas teisėjas, kuriam taikoma ši procedūra. Teisingumo Teismas savo jurisprudencijoje pabrėžė, jog atsakymo į prejudicinį klausimą gali prireikti tam, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiems teismams būtų pateiktas Sąjungos teisės išaiškinimas, kuris leistų jiems, prieš pradėdami spręsti jų nagrinėjamas bylas iš esmės, išspręsti procesinius nacionalinės teisės klausimus. Byla dėl Aukščiausiojo Teismo teisėjo atitikties nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimams vertinimo yra tiesiogiai susijusi su pagrindine byla (šiuo atveju dėl leidimo iškelti teisėjui baudžiamąją bylą) ir yra jos stadija (pradėta pagal atitinkamą suinteresuotosios šalies prašymą). Todėl prejudiciniai klausimai yra susiję su Sąjungos teisės nuostatų aiškinimu ir jų pasekmėmis, visų pirma atsižvelgiant į Sąjungos teisės viršenybę, siekiant tinkamai suformuoti pagrindines bylas nagrinėjančias teismo kolegijas.
- 10 Problema kyla dėl to, kad procedūra, nustatyta USN 29 straipsnio 5 ir kitose dalyse, nustatyta taip, kad Aukščiausiojo Teismo teisėjai, paskirti į šias pareigas pagal ydingą paskyrimo procedūrą, nėra pagal įstatymą nušalinami nuo dalyvavimo tokio pobūdžio bylas nagrinėjančių teisėjų kolegijose. Aukščiausiojo Teismo teisėjai, paskirti įsigaliojus 2017 m. gruodžio 8 d. pakeitimui, nepripažįsta Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijos, kuri patvirtina, kad jų paskyrimo procedūra yra ydinga tiek, kad jie neatitinka pagal įstatymą nustatytų nepriklausomo ir nešališko reikalavimų. Iš esmės teisėjai sprendžia su savimi susijusias bylas, o tai prieštarauja principui *nemo iudex in causa sua*.
- 11 Be to, reikėtų pabrėžti, kad šalis, ginčydama teisėjo savybes, t. y. teismo įsteigimą pagal įstatymą (atitinkantį Lenkijos Respublikos Konstituciją), nešališkumą ir nepriklausomumą, pagal nacionalinę teisę turi ribotas galimybes pateikti prašymą dėl Aukščiausiojo Teismo teisėjo, dalyvavusio skyrimo procedūroje pagal naujos KRS rekomendaciją, nušalinimo. Iš tiesų prašymų ar pareiškimų dėl teisėjo nušalinimo, susijusių su įtarimu dėl teismo ar teisėjo nepriklausomumo stokos, nagrinėjimas priklauso Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegijos kompetencijai. Be to, toks prašymas paliekamas nenagrinėtas, jei jis susijęs su teisėjo paskyrimo teisėtumu ar jo įgaliojimu atlikti užduotis, susijusias su teisingumo vykdymu, nustatymu ir vertinimu. Galiausiai Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija turi kompetenciją nagrinėti skundus dėl teismų galutinių sprendimų neteisėtumo konstatavimo, jeigu neteisėtumu siekiama ginčyti asmens, paskirto į sprendimą byloje priėmusio teisėjo pareigas, statusą.

- 12 Galimybė suinteresuotajai šaliai pateikti prašymą nustatyti, kad Aukščiausiojo Teismo teisėjas atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus, kaip teisė buvo gerokai apribota, nes nacionalinis įstatymų leidėjas atmetė galimybę ginčyti tokio teisėjo priimtą sprendimą arba ginčyti jo nepriklausomumą ir nešališkumą vien dėl jo paskyrimo aplinkybių. Be to, nors aplinkybių, susijusių su teisėjo elgesiu po jo paskyrimo, nurodymas prašyme nesudaro pagrindo atmeti prašymą, vis dėlto jeigu taip nurodytos aplinkybės neleidžia ginčyti teisėjo nepriklausomumo ir nešališkumo savybių, prašymas vis tiek atmetamas, net jeigu toks teisėjas buvo paskirtas pagal (iš esmės) ydingą paskyrimo procedūrą.
- 13 Be to, bylų, kuriose gali būti pateiktas toks prašymas, spektras buvo apribotas. Lenkijos įstatymų leidėjas darė prielaidą, kad Aukščiausiojo Teismo teisėjas (paskyrus jį dalyvaujant naujai KRS) visada atitinka būtiną teismo įsteigimo pagal įstatymą sąlygą. Todėl nacionalinio įstatymų leidėjo priimta konstrukcija kelia nemažai problemų ne tik formaliosios logikos, bet visų pirma sveiko proto (paprastos) logikos prasme. Iš tiesų šiuo atveju esminę reikšmę turi tai, ar yra įvykdyta teismo įsteigimo pagal įstatymą prielaida.
- 14 Teisingumo Teismas turi išdėstyti savo poziciją pateiktais klausimais, nes USN 29 straipsnio 5 ir kitose dalyse nustatytas teisinis institutas yra hibridinis teisėkūros sprendimas, kurio tikslas – faktiškai įteisinti ydingai paskirtus teisėjus, atsižvelgiant į teisėjo savybes, pasireiškiančias teismo įsteigimu pagal įstatymą, nepriklausomumu ir nešališkumu.
- 15 Kita vertus, pastangos nacionalinėje tikrovėje, kurioje teisingumo sistema yra labai destabilizuota, suformuoti, kaip nagrinėjamoje byloje, visą penkių teisėjų kolegiją, visiškai atitinkančią Sąjungos, Konvencijos ir Konstitucijos reikalavimus, gali pasirodyti neįmanomos arba bent jau labai sudėtingos ir ilgai trunkančios, todėl šalies teisė į bylos išnagrinėjimą per protingą terminą, garantuojama Sąjungos teisėje (Chartijos 47 straipsnio antra pastraipa), Konvencijoje (EŽTK 6 straipsnio 1 dalis) ir nacionalinėje teisėje (Lenkijos Respublikos Konstitucijos 45 straipsnio 1 dalis), gali tapti iliuzija. Susiklosčius tokiai situacijai reikia apsvarstyti, ar nacionalinis teismas, vadovaudamasis pragmatikos ir aritmetikos principais ir galiausiai pasirinkdamas švelnesnes neigiamas pasekmes, vis dėlto turėtų priimti sprendimą dėl prašymo įvertinti, ar Aukščiausiojo Teismo teisėjas atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus, kai dėl daugumos teisėjų kolegijos narių (trijų iš penkių) nekyla teisminės valdžios požymių trūkumo problemos. Reikia pažymėti, kad šiuo atveju pirmosios instancijos teismo sudėtis yra penki asmenys, antrosios instancijos – septyni, o pagrindinėje byloje (t. y. dėl leidimo iškelti teisėjui baudžiamąją bylą) pirmosios instancijos teismo sudėtis yra vienas asmuo, antrosios instancijos – trys asmenys. Akivaizdu, kad tokiu atveju į ydingai paskirtų Aukščiausiojo Teismo teisėjų balsus neturėtų būti atsižvelgiama. Iš tiesų nacionalinio įstatymų leidėjo patvirtinta penkių ir septynių teisėjų kolegijos sudėtis tokio pobūdžio bylose buvo nulemta tik politinių (įteisinti ydingai paskirtus teisėjus), o ne teisinių tikslų. Teisėjo susilaikymas nuo bylos nagrinėjimo esant ydingai suformuotai teismo kolegijai iš tiesų yra pasidavimas neteisėtumui.

- 16 Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismas turi atsakyti į klausimą, kaip valstybės narės teisėjas turi elgtis (Sąjungos teisės ir jos aiškinimo požiūriu), kai jis buvo paskirtas į ydingai suformuotą teismo kolegiją ir išnaudojo nacionalines tinkamos sudėties sudarymo galimybes.
- 17 Remdamasis Teisingumo Teismo ir EŽTT jurisprudencija, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad kai paaiškėja, jog pagal nacionalinę nuostatą jurisdikcija nagrinėti ginčą paliekama institucijai, kuri neatitinka Sąjungos teisėje, visų pirma Chartijos 47 straipsnyje, nustatytų nepriklausomumo ar nešališkumo reikalavimų, kita institucija, kuriai toks ginčas perduodamas nagrinėti, privalo, siekdama užtikrinti veiksmingą teisminę gynybą, kaip tai suprantama pagal Chartijos 47 straipsnį, ir vadovaudamasi ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintu lojalios bendradarbiavimo principu, netaikyti tos nacionalinės teisės nuostatos, kad ginčą galėtų nagrinėti šiuos reikalavimus atitinkantis teismas, kuris turėtų jurisdikciją atitinkamoje srityje, jeigu nurodyta teisės nuostata nebūtų užkirtusi tam kelio. Jei būtų nustatyta, kad sprendimą priėmė institucija, kuri nėra pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, tokiu atveju negalima sėkmingai remtis jokiais iš teisinio saugumo principo kylančiais argumentais. Taigi nacionalinio įstatymų leidėjo USN 29 straipsnio 5 ir kitose dalyse nustatytas apribojimas dėl priimtinumą vertinti teisėjo savybes atsižvelgiant tik į nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus ir taip iš esmės pašalinus būtiną teismo įsteigimo pagal įstatymą sąlygą, prieštarauja Chartijos 47 straipsniui ir EŽTK 6 straipsnio 1 daliai, taip pat Lenkijos Respublikos Konstitucijos 45 straipsniui. Todėl reikia atskirti tokių teisėjų, kaip valstybės pareigūnų, viešosios teisės statusą, kuris negali būti ginčijamas, ir jų atitiktį teisėjo savybėms, tokiems kaip teismo įsteigimas (pagal Lenkijos teisę) pagal Konstituciją atitinkantį įstatymą, nepriklausomumas ir nešališkumas.
- 18 Pažymėtina, kad Lenkijos įstatymų leidėjas 2023 m. sausio 13 d. priėmė *Ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw* (Aukščiausiojo Teismo įstatymo ir kai kurių kitų įstatymų pakeitimo įstatymas), kuriuo buvo nustatyta galimybė vertinti ir šią prielaidą, vis dėlto Lenkijos Respublikos Prezidentas kreipėsi į *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) dėl šio įstatymo atitikties Lenkijos Respublikos Konstitucijai įvertinimo ir tokį prieštaravimą Konstitucinis Teismas konstatavo 2023 m. gruodžio 11 d. sprendime *Kp 1/23*.
- 19 Konstitucinis teisingumo sistemos požymis yra teisė kreiptis į turintį jurisdikciją teismą, apimanti teismo, turinčio jurisdikciją nagrinėti bylą pagal savo vietinę, dalykinę ir funkcinę jurisdikcijas ir priimti sprendimą tinkama sudėtimi ir pagal savo kompetenciją, sąvokas. Turintis jurisdikciją teismas – tai teismas, tinkamai suformuotas iš teisėjų, turinčių teisę nagrinėti bylas konkrečiame teisme, konkrečioje instancijoje ir konkrečioje byloje, t. y. turintys tinkamą teisę, susijusią su savo jurisdikcine galia konkrečioje byloje.

- 20 Teisėjų skyrimo procesas iš esmės yra teismo įsteigimo pagal įstatymą sąvokos dalis, kaip tai suprantama pagal EŽTK 6 straipsnio 1 dalį ir Chartijos 47 straipsnį. Tarp teisėjo paskyrimo teisėtumo ir vertinimo, ar teismas gali būti laikomas nepriklausomu, kaip tai suprantama pagal EŽTK 6 straipsnio 1 dalį ir Chartijos 47 straipsnį, yra glaudus ryšys, nes kiekvienas iš šių reikalavimų grindžiamas poreikiu išlaikyti visuomenės pasitikėjimą teismais ir užtikrinti jų nepriklausomumą nuo kitų valdžios institucijų. Teisė kreiptis į pagal įstatymą įsteigtą teismą yra savarankiška teisė pagal EŽTK 6 straipsnio 1 dalį, be to, pabrėžiamas glaudus šios teisės ir nepriklausomumo bei nešališkumo garantijų ryšys. Remiantis reikalavimu, keliamu pagal įstatymą įsteigiamam teismui, vertinama, ar preziumuojamas pažeidimas atitinkamoje byloje yra pakankamai rimtas, kad paneigtų pirmiau nurodytus pagrindinius principus ir keltų grėsmę atitinkamo teismo nepriklausomumui.
- 21 Sprendime *A. K. Teisingumo Teismas* nusprendė, jog Chartijos 47 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama suteikti išimtinę jurisdikciją spręsti su Sąjungos teisės taikymu susijusius ginčus institucijai, kuri nėra nepriklausomas ir nešališkas teismas, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. Įgyvendindamos nurodytą Teisingumo Teismo sprendimą, Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų kolegija, Baudžiamųjų bylų kolegija ir Darbo ir socialinio draudimo bylų kolegija 2020 m. sausio 23 d. priimtame bendrame nutarime BSA 1-4110-1/20 išaiškino, kad teismo sudėties prieštaravimas teisės nuostatomis, lemiantis proceso negaliojimą, yra ir tada, kai į teismo sudėtį įeina asmuo, paskirtas į Aukščiausiojo Teismo teisėjo pareigas pagal naujos KRS, suformuotos 2017 m. gruodžio 8 d. pakeitimo nuostatose nustatyta tvarka, teikimu. Šis nutarimas įgijo teisės principo statusą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad šio nutarimo negali paneigti 2020 m. balandžio 20 d. Konstitucinio Teismo sprendimas, kuriuo jis pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai. Iš tiesų šis nutarimas viršija Konstitucinio Teismo konstitucinę kompetenciją, be to, jį priėmusios kolegijos sudėtyje buvo teisėjas M. M., kurio dalyvavimą kolegijoje EŽTT pripažino lemiamu dėl teisės kreiptis į pagal įstatymą įsteigtą teismą pažeidimo (2021 m. gegužės 7 d. Sprendimas *Xero Flor sp. z o.o. prieš Lenkiją*, peticijos Nr. 4907/18).
- 22 Kalbant apie įsteigimo pagal įstatymą prielaidą, pagal Lenkijos Respublikos Konstituciją teisėjus skiria Lenkijos Respublikos Prezidentas KRS teikimu. Vis dėlto Prezidento paskyrimo aktas negali pašalinti paskyrimo proceso pažeidimų taip, kad tokiu būdu paskirto teisėjo dalyvavimas teisėjų kolegijoje padarytų jį pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu, kaip tai suprantama pagal Konstituciją (Lenkijos Respublikos Konstitucijos 45 straipsnio 1 dalis), Konvenciją (EŽTK 6 straipsnio 1 dalis) ir Sąjungos teisę (Chartijos 47 straipsnis).
- 23 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo Europos standartus dėl teisėjo savybių, nustatytus Jungtinių Tautų pagrindinių teismų nepriklausomumo principuose, patvirtintuose 1985 m. lapkričio 29 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos rezoliucijoje Nr. 40/32, 1985 m. gruodžio 13 d.

Rezolucijoje Nr. 40/146 ir 1998 m. liepos 8–10 d. Europos chartijoje dėl teisėjų statuso.

- 24 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apžvelgia institucijos, tokios kaip KRS, genezę ir jos užduotis, nuroydamas, kaip 2018 m. atlikti pakeitimai lėmė, kad šios naujos formos institucijos dalyvavimas lemia teisėjų skyrimo procedūros ydingumą. Dėl šio ydingumo teismas, sudarytas iš taip paskirtų teisėjų, neatitinka turinčio jurisdikciją teismo reikalavimo, kaip tai suprantama pagal Lenkijos Respublikos Konstitucijos 45 straipsnio 1 dalį, ir pagal įstatymą įsteigto teismo reikalavimo, kaip tai suprantama pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį ir Chartijos 47 straipsnį, todėl ir be tolesnio vertinimo negali atitikti nepriklausomumo ir nešališkumo požymių, kaip to reikalaujama pagal nurodytas nuostatas.
- 25 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad tokio ydingumo niekaip negalima pašalinti, jeigu teismas, vertinantis proceso negaliojimo pagrindą konkrečioje byloje, apsiribotų tik nešališkumo ir nepriklausomumo prielaidomis, nes teismas neturi įgaliojimų pakeisti KRS ir vėliau įvertinti, ar ydingai paskirtas teisėjas vis dėlto būtų buvęs paskirtas į teisėjo pareigas net ir darant hipotetinę prielaidą, kad KRS nebūtų buvusi ydinga konstitucinė institucija. Nors Prezidento aktas, kuriuo skiriama į teisėjo pareigas, nėra teisminės kontrolės objektas, vis dėlto atsižvelgiant į tai, kad Prezidentas pasirašė KRS pakeitimo įstatymą, kuris akivaizdžiai prieštaravo Konstitucijai ir iki tol neginčijamai konstitucinio įstatymų leidėjo valiai, taip pat atsižvelgiant į tai, kad Europos Žmogaus Teisių Teismas pabrėžė, jog Prezidentas nesilaikė teisinės valstybės principo, be kita ko, dėl 2018 m. paskyrimų į Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų kolegiją, taip Prezidento paskirti teisėjai negali būti laikomi atitinkančiais Konstitucijoje, Konvencijoje ir Sąjungos teisėje nustatytus pagal įstatymą įsteigto nepriklausomo ir nešališko teismo požymius.